

молодших школярів в процесі різних видів діяльності. І в цьому зв'язку рекомендації В.О.Сухомлинського щодо збереження здоров'я дітей мають непересічне значення.

До проблеми формування особистості в умовах здорового способу життєдіяльності привернута увага багатьох дослідників суміжних з педагогікою галузей науки, і всі вони так чи інакше потребують творчого використання спадщини В.О.Сухомлинського.

Література:

1. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5 т., Т.3.-К.: Рад. школа, 1977.-659 с.
2. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5 т., Т.4.-К.: Рад. школа, 1977.-629 с.
3. Чайченко Г.М. Основи фізіології вищої нервової діяльності. – К., 1987.-237 с

УДК 371

О.А. Біда, О.А. Берладин, Л.І. Прокопенко

ІНТЕРАКТИВНИЙ УРОК. СТРУКТУРА ТА МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ

Анотація. У статті висвітлюється структура та методика проведення інтерактивного уроку.

Аннотация. В статье освещается структура и методика проведения интерактивного урока.

Annotation. A structure and method of conducting of interactive lesson lights up in the article

*Головне не те, щоб дитина знала істину, а знала шлях до цієї істини
В. Кремень [2]*

Використовуючи сучасні інноваційні технології, зокрема технології інтерактивного навчання, значною мірою можна підвищити ефективність навчального процесу, досягти високого інтелектуального розвитку учнів, забезпечити оволодіння ними навичками саморозвитку особистості, можливість думати, творити.

Особливістю інтерактивного навчання є підготовка молодої людини до життя і громадянської активності в громадянському суспільстві і демократичній правовій державі. Це вимагає активізації навчальних можливостей учня замість переказування абстрактної, „готової” інформації, відірваної від їхнього життя і суспільного досвіду. Уроки повинні надати учням основні пізнавальні та громадянські вміння, а також навички і зразки поведінки. Уроки мають пробуджувати у дітей інтерес та мотивацію, навчати самостійному мисленню та діям. За умов інтерактивного навчання всі діти в класі отримують можливість говорити, висловлюватись: вони мають час подумати, обмінятись ідеями з партнером, а потім озвучити свої думки перед класом.

Така робота сприяє розвитку навичок спілкування, вміння висловлюватись, критичного мислення, вміння вироблення спільного рішення.

Застосування інтерактивних технологій висуває певні вимоги до структури уроків. О.І.Пометун і Л.В.Пироженко [3, 4] пропонують структуру таких занять, яка складається з п'яти елементів:

- а) мотивація (5% часу заняття);
- б) оголошення, представлення теми та очікування навчальних результатів (5%);
- в) надання необхідної інформації (10-15% часу заняття);
- г) інтерактивна вправа – центральна частина заняття (50-60%);
- д) підбиття підсумків, оцінювання результатів уроку (5-15% часу заняття).

Розглянемо особливості вказаних структурних елементів у молодшій школі на прикладі уроку на тему „До природи не неси шкоди” курсу „Я і Україна” у другому класі.

Мета етапу „*мотивація*” – сфокусувати увагу учнів на проблемі й викликати інтерес до обговорюваної теми. Суб’єкт навчання має бути налаштований на ефективний процес пізнання, мати в ньому особистісну, власну зацікавленість, усвідомлювати, що і навіщо він зараз робитиме [3, 83].

З цією метою можуть бути використані прийоми, що створюють проблемні ситуації, викликають у дітей інтерес до змісту знань та процесу їх отримання. Це може бути: коротка розповідь учителя, бесіда, інтерактивна технологія („мозковий штурм”, „мікрофон” тощо). Наприклад, при проведенні уроку з курсу „Я і Україна” у другому класі на тему „До природи не неси шкоди” етап мотивації навчальної діяльності можна здійснити із використанням технології „мозковий штурм”.

Для активізації роботи і зацікавленості учнів можна розпочати з короткого мозкового штурму запитанням: „Які чинники сприяють погіршенню екологічного стану в твоїй місцевості?”. Записують на дошці перелік таких чинників. Якщо необхідно, можна разом з дітьми додати думки щодо причин загострення екологічної проблеми.

Після закінчення подання ідей та отримання переліку чинників запитайте, які думки, почуття викликає у них цей перелік. Слід відмітити, що мотивація готує учнів до сприйняття матеріалу, налаштовує їх до розв’язання певних проблем і стає „місточком” для представлення теми уроку.

Метою наступного етапу уроку „*оголошення, представлення теми та очікуваних навчальних результатів*” є забезпечення розуміння учнями змісту їхньої діяльності, того, чого вони повинні досягти на уроці і чого від них чекає вчитель.

Формулювання очікуваних результатів уроку по суті є тим, що ми традиційно називаємо дидактичною метою уроку. Результати мають бути сформульовані за допомогою відповідних дієслів [3], наприклад:

- *знання*: пояснювати суть явища, визначати, характеризувати, порівнювати, відрізняти тощо;
- *уміння і навички*: дискутувати, аргументувати думку, дати власну оцінку, проаналізувати тощо;
- *ставлення*: сформувати та висловлювати своє ставлення до... Учитель має попросити одного з учнів оголосити очікувані результати, що заздалегідь записані на дошці і нагадати, що наприкінці уроку буде здійснена перевірка того, наскільки вони досягли таких результатів.

Наводимо приклад проведення даного етапу на уроці з курсу „Я і Україна” у 2 класі на тему „До природи не неси шкоди”.

Очікувані результати уроку.

Після цього уроку учні зможуть:

- визначати чинники, що сприяють погіршенню екологічного стану довкілля;
- встановлювати причини, що викликають погіршення екологічного стану явищ та предметів неживої і живої природи;
- пояснювати виникнення таких причин;
- визначати своє ставлення до заподіювання шкоди природі;
- розробляти заходи щодо відшкодування збитків, завданих природі;
- набути навичок роботи при використанні технології Навчаючи – учусь”.

Досягти результатів у інтерактивній моделі ми можемо, залучивши учнів до діяльності, розпочавши з ними спільний процес руху до результатів навчання.

Мета наступного етапу уроку „*Надання необхідної інформації*” – дати дітям достатньо інформації для того, щоб на її основі виконувати практичні завдання, але за мінімально короткий час. Це може бути: читання роздаткового матеріалу, виконання

домашнього завдання, опанування інформацією за допомогою технічних засобів навчання або наочності.

Розглянемо проведення цієї частини уроку при вивченні теми „До природи не неси шкоди” курсу „Я і Україна” в 2-му класі.

Учитель повідомляє учням, що для успішного опрацювання й засвоєння матеріалу уроку треба оволодіти додатковою інформацією, яка активізує їхні опорні знання. При цьому методом „Мікрофон” діти по черзі читають підібраний матеріал (тексти, вірші, висловлювання відомих людей тощо) про екологічний стан у країні, на планеті Земля.

Центральною частиною заняття є інтерактивна вправа, яка займає біля 50-60% часу. Метою цього етапу уроку є засвоєння навчального матеріалу, досягнення результатів уроку. О.І.Пометун та Л.В.Пироженко пропонують певну послідовність і регламент проведення інтерактивної вправи. Наприклад, інтерактивна частина уроку із застосуванням технології „Навчаючи – учись” проводиться у такій послідовності:

– Інструктаж – учитель розповідає учасникам про мету вправи, правила, послідовність дій і кількість часу на виконання завдань (2-3 хв.).

– Учитель роздає дітям підготовлені ним картки (по одній на кожного учня) різного кольору з інформацією, фактами, що стосується теми уроку. Одержану інформацію необхідно опанувати і ознайомити з нею інших учнів, у яких картки іншого кольору.

Інформація на картках приблизно такого змісту:

1. Під впливом господарської діяльності людини рослинний покрив України дуже змінився: поспіль (за винятком кількох заповідних ділянок) розорано степи, ліси на значних площах викорчовано і замінено на сільськогосподарські угіддя, осушено багато боліт тощо. Тому проблема збереження рослинного світу стала надзвичайно актуальною, життєво важливою.

2. Більшість із джерел, про які тобі розповідають дорослі, знайомі і сусіди, тепер забруднені, засипані сміттям. Спробуй знову їх відшукати, організуй у своєму класі або в школі бригаду для їх очищення. Сміття повантажте на візок і вивезіть. Щоб до джерела було зручно підійти, обкладіть його краї великим плоским камінням, яке перед тим треба обмити, щоб воно не забруднювало воду.

3. Серед наших рік у найгіршому екологічному стані – Дніпро. Багато води в нього потрапило з радіоактивними речовинами. Ще й досі сніг і дощі змивають забруднений ґрунт у річки. Для зменшення змиву такого ґрунту споруджено 136 захисних фільтруючих дамб. Дніпрові води використовують і на промислових підприємствах і для харчування. Воду рік потрібно берегти. Кожен повинен боротися за чистоту рік: не кидати сміття, банок, не зливати різних рідин.

4. Обстеження багатьох річок, ставків показує: там, де вода підходить до присадибних ділянок, у переважній більшості береги голі. Тут у гонитві за метрами і сотками орють уздовж схилів і копають до самої води. От і замулюють джерела, річки і ставки. Люди, напевне, забувають, що коли вода буде біля городу і садиби, то й земля щедріше родитиме. Захисту ставків і річок від замулення та забруднення сприяють насадження деревних та чагарникових порід шириною до 10-18 м.

5. Як свідчать дані багатьох дослідників останніх років, багаторазові проходи по полю тракторів та іншої сільськогосподарської техніки призводять до значного ущільнення ґрунту, погіршення його агротехнічних властивостей і в кінцевому результаті зниження врожаю. Для зменшення негативного впливу сільськогосподарської техніки на ґрунт слід переходити до застосування технологій, що передбачають меншого перебування тракторів на полях та застосування знарядь, які в меншій мірі руйнують структуру ґрунту.

6. Південні степи – це царство ковили, це сріблясте, сиве море, що хвилюється від вітру. Однак масиви таких степів можна бачити зараз лише на заповідних територіях, наприклад, у заповіднику Асканія-Нова. Зараз природний покрив степів сильно порушено у зв'язку із розоренням степових ділянок, інтенсивним випасом худоби, а також у зв'язку із знищенням ковили на букети. Тому майже всі види ковили стають зникаючими і занесені до Червоної книги України.

7. Причиною зникнення підсніжника звичайного стала наша непомірна „любов” до нього. Підсніжник, як одна з перших весняних рослин з гарними квітами, є об'єктом масового збирання. Десятки й сотні тисяч квіток нещадно зриваються на весняні букети. Часто разом з квітками вириваються і цибулини, що призводить до знищення рослин. У багатьох місцях їх уже немає. Тому підсніжник занесено на сторінки Червоної книги України.

8. Вчені підрахували, що ту кількість комах, яку синичка знищує за 2 місяці, мешканцям одного мурашника рижих лісових мурашок потрібен один день. Проте вони часто страждають від людей, які розорюють їх житла. Одні просто із цікавості розкопують мурашники, щоб побачити, як вони тягнуть у безпечне місце „мурашині яйця” – личинок. Інші розорюють мурашники, щоб добути личинок, якими годують птахів, щоб живуть у клітках. Так чи інакше, мурашники розорюються дуже активно. Учні молодших класів при допомозі старших повинні огороджувати мурашники своєї місцевості.

– Роздавши картки, учням пропонується виконати завдання: прочитайте текст. Визначте чинники, які впливають на екологічний стан довкілля та причетність людини до його погіршення. Які заходи можна вжити, щоб запобігти зникненню рослин та тварин, а також погіршення стану важливих компонентів біосфери (води, повітря тощо).

– Учні упродовж 3 хвилин читають інформацію на картці, виконують запропоноване їм завдання, готуються до передання цієї інформації іншим. Учителю перевіряє, чи все їм зрозуміло.

– Учні пропонується ходити по класу і спілкуватися з однокласниками, у яких картки іншого кольору, знайомити їх зі своєю інформацією, самому отримати інформацію від іншого учня. Упродовж 10 хвилин треба забезпечити спілкування кожного учня з максимальною кількістю інших для отримання якомога повної інформації. Нагадайте дітям, що вони можуть коротко занотувати отриману інформацію. При організації цієї частини уроку учням надається максимум можливостей для самостійної роботи і навчання у співпраці один з одним.

– Після знайомства з усією інформацією відбувається усвідомлення отриманих результатів, що досягається шляхом їх спеціального колективного обговорення або звіту кожного учня про набуті ним знання, про що вони дізналися від інших (5-10 хв.)

– В кінці цього фрагменту уроку доцільно організувати аналіз учнями власних дій і зіставити їх із діями інших однокласників, тобто здійснити рефлексію за запитаннями:

1. З якою метою ви робили цю вправу?
2. Які думки вона у вас викликала?
3. Які почуття?
4. Що особисто ви засвоїли, про що дізнались?

При проведенні цієї частини даного етапу уроку (3-5 хв.) учні оцінюють власний рівень засвоєння матеріалу та порівнюють своє сприйняття з думками інших.

Після інтерактивної частини учні виконують завдання, що спрямовують їхні дії на роботу з підручником:

1. Розгляньте на с. 138 підручника „Я і Україна” (2 кл.) малюнки [1]. З'ясуйте, на яких малюнках зображена допомога людиною природі, на яких вона завдає їй шкоди.

Опишіть можливі наслідки дій людини у природі, зображених на малюнках.

2. Прочитайте вірш О.Пархоменка „Казкова країна добра і краси”. Дайте відповідь на питання: Про які чинники, що негативно впливають на екологічний стан довкілля, йдеться?

Підбиття підсумків (рефлексія) уроку (20% часу). Це дуже важливий етап інтерактивного заняття. На ньому порівнюються одержані знання з очікуваними результатами, робляться висновки, закріплюється матеріал, аналізуються власні дії, отримані результати, складається план подальших дій. Зокрема, при проведенні підсумкового етапу інтерактивного уроку на тему „До природи не неси шкоди” необхідно:

- з’ясувати, що зроблено на уроці;
- виявити причини, які приводять до погіршення умов життя рослин, тварин;
- знайти можливості для поліпшення екологічної обстановки;
- запропонувати учням:

1. підберіть свої приклади про причини, що сприяють зникненню рослин, тварин, обговоріть у парах та представте свої думки класу;

2. створіть малюнки, які виражатимуть причини, що викликають погіршення умов існування предметів неживої та живої природи.

Література:

1. Бібік Н.М., Коваль Н.С. Я і Україна. Підруч. для 2 кл. – К.: Форум, 2002. – 144с.
2. Кремень В. Освіта повинна готувати справжніх фахівців і свідомих патріотів // Освіта України. – № 5, 18 січня 2005. – С. 2-3.
3. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / За ред. О.І. Пометун. – К.: АСК., 2003. –192 с.
4. Пометун О.І., Коберник Г.І., Побірченко Н.С. та ін. Інтерактивні технології навчання // Сільська школа України. – 2004. – №16-17 (88-89). –128 с

УДК 378:37.03:811.11

Н.В. Божко

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ВНЗ ДО ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Анотація. У статті обкреслюються проблеми підготовки студентів Вузів до ефективно організації розумової діяльності, а також з’ясовуються деякі з визначальних тенденцій щодо поліпшення їх діяльності у цьому напрямі.

Аннотация. В статье очерчиваются проблемы подготовки студентов ВУЗов к эффективной организации умственной деятельности, а также выясняются некоторые из определяющих тенденций относительно улучшения их деятельности в этом направлении.

Annotation. This article deals with the problems of the preparation of the students to the organization of mental activity in higher educational establishments and also some important ways of improving their activity in this respect are considered here.

Ефективна організація розумової діяльності на уроках іноземної мови – це комплекс вправ, методичних підходів, система завдань, які структурно виражають розвиваючий потенціал предмету. Критерієм ефективності цього виду діяльності виступає рівень володіння учнем операціями аналізу і синтезу, порівнянням, аналогією, встановленням причинно-наслідкових зв’язків, усвідомлення системності явищ реальної дійсності уміння вичленувати структуру цієї системи та оперувати ланками виділеної структури.